

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗΣ

«Η άποτυχία είναι το γούστο μου»

Αποσπάσματα από μιὰ συνομιλία*

ΟΥΔΕΠΟΤΕ ΕΙΧΑ ΚΑΤΑ ΝΟΥ ΜΙΑ ΚΑΠΟΙΑ «έπιστημονική μελέτη». Ούσιαστικά δὲν ἤξερα οὔτε κατ' ἐλάχιστον τὸ γράψιμο, κάτι μέσα μου ὅμως διαμαρτυρόταν καὶ ἔδειχνε πρὸς τὰ βιβλία καὶ τὸ γράψιμο. Λόγω μιᾶς δυσκολίας ποὺ ἔχω στὴν ὁμιλία, σιχάθηκα τὸ γυμνάσιο, τὴ Νομικὴ καὶ κάθε μορφή συνδιάλεξης. Στὰ βιβλία, ὀφείλω νὰ πῶ, δὲν πήγα γιὰ νὰ σπουδάσω. Ἡ ἐλευθερία μοῦ ἔλειπε. Γνώρισα μιὰ συντροφιά μὲ τὰ ἴδια ἐνδιαφέροντα: τὸν Ἀποστολόπουλο, τὸν Λεβέντη καὶ τὸν Ζέρβα· αὐτοὺς ἦταν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ποὺ εἶδα νὰ γράφει σὲ γραφομηχανὴ ποιήματα.

Κατὰ πρῶτο λόγο γιὰ νὰ ἀπαιτήσεις ιδιαίτερη τύχη στὸ γράψιμο θὰ πρέπει νὰ ἔχεις κάποιο ἄλγαντο, ἀρετὴ ποὺ μοῦ ἔλειπε. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τὰ βιβλία ὡς ἓνα σημεῖο σὲ βοηθοῦν, ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα σὲ τυφλώνουν. Ὅλα αὐτὰ βέβαια ἀφοροῦν τὴν ἀκαδημαϊκὴ σκέψη, ποὺ δὲν ἦταν τὸ φόρτε μου.

Δὲν εἶχα ἀκαδημαϊκὲς προθέσεις στὸ γράψιμο. Ἦθελα νὰ πάρει ὁ ἀναγνώστης τὸ βιβλίο καὶ νὰ βρεῖ κάτι ἀληθινὰ δικό του, δὲν εἶχα τὴν προθέση νὰ τὸν καταπλήξω μὲ τίς γνώσεις μου. Μοῦ ἄρεσε νὰ εἶμαι καὶ νὰ παραμείνω αὐτοδίδακτος.

Γιὰ νὰ εἶμαι ἐλικρινὴς ὀφείλω νὰ σᾶς πῶ ὅτι οὐδέποτε μὲ γοήτευσε ἡ ποίηση. Δὲν μιλάμε γιὰ τὸν Ὅμηρο βέβαια, τοὺς τραγικούς, τὸν Σαίξπηρ κτλ. Ἐχω βιβλία ποιητικὰ στὸ σπίτι μου, ἀλλὰ σπανίως τὰ ἀνοίγω. Ἀντίθετα τὰ δοκίμια τοῦ Σεφέρη γιὰ παράδειγμα μὲ ἔχουν καταγοητεύσει. Εἰδικὰ τὸ δοκίμιο γιὰ τὰ μοναστήρια τῆς Καπαδοκίας... Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ, τὴ στοχαστικὴ, ὁ Ράμφος καὶ ὁ Κονδύλης νομίζω ὅτι ἐπέτυχαν κάτι ἐντυπωσιακό. Νὰ μὴν ξεχνᾶμε ὅτι τόσο ὁ Στέλιος ὅσο καὶ ὁ Τάκης προκάλεσαν πανικὸ στὸ ἐλληνικὸ πανεπιστήμιο.

* Ἡ συνομιλία τοῦ Κ.Π. μὲ τὴ συντακτικὴ ὁμάδα τοῦ *Νέου Πλανοδίου* ἔγινε στὸ σπίτι τοῦ συγγραφέα τὸν Ἰούνιο τοῦ 2013.

Μιά και μιλάμε για γραφτά ντόπιων με εύρωπαική νοοτροπία, καλό είναι να θυμόμαστε ότι ο Νεοέλληνας έχει ένα συνδρόμο που ούδέποτε τον εγκαταλείπει. Σκοπεύει να χτυπήσει την πρωτιά, να γίνει ακαδημαϊκός άνήρ, να παίξει κάποιο ρόλο στα πολιτικά πράγματα της χώρας, να τον βλέπουν και να τον χαίρονται ή να τον φθονούν. Άν δεν έχει δημόσια εικόνα αλλά ιδιωτεύει με το στίγμα του φουκαρά, τότε κανείς δεν δίνει σημασία.

Άρα έχουμε πάντα μάν αντίθεση του ντόπιου φιλοδοξου Ρωμιού με το έξωτερικό: όποιος πάει στο έξωτερικό να σπουδάσει, βγάζει από πάνω του τον χιτώνα του Νέσσου. Μάλιστα ξέρουμε πολλούς ξενοσπουδασμένους που προτιμούν να συνδιαλέγονται γαλλιστί ή αγγλιστί και να θεωρούν την Ελλάδα χεσμένο τόπο... Από αυτή τη σκοπιά μπορούμε να πούμε ότι μάς λείπει κάποιο φάρμακο που να μιλάει άπευθείας στο αίμα μας. Ούτε είναι τυχαίο ότι ο Έλληνας του έξωτερικού και δη του ξένου πανεπιστημίου «βάζει ξένο μυαλό» και προσγειώνεται.

Όλη η χώρα, αυτή τέλος πάντων που απέμεινε, θυμίζει την ύαινα που κυλιέται πάνω στον έμετό της. Οι κοινότητες άπανταχοῦ της Ελλάδος είχαν χαρακτήρα, έμπορικό πνεύμα, θετική αντίληψη για τη ζωή. Σήμερα αυτή η κοινωνία διαλύεται προκλητικά και το μόνο που τη συγκρατεί είναι η έλπίδα για πολιτικο-κομματική έκδίκηση.

Νομίζω ότι θα πρέπει κανείς να πιάσει πάτο – αλλά άληθινό πάτο! – ώστε να συλλάβει το δράμα του και την ανάγκη της σωτηρίας του. Είχα έναν φίλο που εργαζόταν σε σκυλάδικο και ήταν λίγο πολύ ξυλᾶς, λίγο πολύ σωματοφύλακας στο άφεντικό του, λίγο πολύ κοντά στο έγκλημα, όποτε δεν κυκλοφορούσε ποτέ χωρίς πιστόλι. Όταν τον ρωτούσα γιατί βλέπει μόνο αυτή την πλευρά της ζωής, το μόνο που μου άπαντούσε ήταν ότι πρέπει να πάει φυλακή. Ο λόγος ήταν άπλός: όλοι οι φίλοι του ήταν φυλακή! Τί να έκανε μόνος του έξω;

Θα μπορούσα να γράφω ένα βιβλίο χρόνος μπαίνει χρόνος βγαίνει, τα θέματα δεν μου λείπουν ούτε και η διαθέση. Αυτό που με σταμάτησε ήταν το μάταιο της όλης ύπόθεσης: αν είχα κάτι να πω το εξέφρασα λίγο πολύ σε καμιά είκοσαριά βιβλιαράκια που εύτυχώς διαβάστηκαν και έτσι έδωξαν από πάνω μου τη σκιά του άδικημένου. Γιατί να συνεχίζω;

Για να είμαι ειλικρινής, στο διάστημα αυτό, δηλαδή στη διάρκεια τής παραγωγικής είκοσαετίας, σκέφτηκα πολλά πράγματα. Για παράδειγμα, φέρνω στο νοῦ μου τούς γραφιάδες κάθε λογής που κατασκοτώθηκαν μιὰ ζωή να γράφουν ποιήματα και μυθιστορήματα, που μασκαρεύτηκαν με τὰ ρούχα τοῦ «πνευματικοῦ ἀνθρώπου» και τώρα ψάχνουν τὸ Νόμπελ. Ποιὸς θὰ παρηγορήσει αὐτὸ τὸ συνάφι πού, σημειωτέον, δὲν εἶναι θλιμμένα πρόσωπα, ἀλλὰ διεκδικητὲς μιᾶς δόξας πού για διάφορους λόγους δὲν τὴν ἀπήλασαν. Ἡ ἀποτυχία εἶναι τὸ γούστο μου. Καὶ ἡ τιμωρία βέβαια. Μοῦ ἀρέσει νὰ θυμᾶμαι τὴ μακάβρια σκηνὴ ὅπου ὁ Τσόμπε, ὅταν συνέλαβε τὸν Λουμούμπα, πρῶτα τὸν ἀνάγκασε νὰ φάει τὸ χειρόγραφο ἐνὸς λόγου πού θὰ ἔβγαζε στὸ κοινὸ και κατόπιν τὸν ἐκτέλεσε. Λίγο πολὺ ὄλο πᾶμε σὰν τὸν Λουμούμπα! Ὡστόσο τὸ πάθος τῆς ἀναγνώρισης πού κρατᾶει ἰσοβίως και ἐνίοτε ἀποδίδει, θυμίζει τὴν τούρκικη παροιμία πού λέει ὅτι ὁ μερακλὴς τσοπάνος ἀρμέγει και τὸν τράγο.

Σημαντικοὶ μέχρι ἐνδιαφέροντες και εὐφυεῖς ἄνθρωποι ὑπάρχουν στὴν κοινωνία μας, με τὴ διαφορὰ ὅτι ἀπουσιάζει ἡ ὅποια κλίμακα ἀξιῶν πού θὰ ἔβαζε τὰ πράγματα σὲ μιὰ τάξη. Δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶσαι κάτι, θὰ πρέπει αὐτὸ νὰ ἀναγνωρίζεται και νὰ εἶναι τρόπον τινὰ ἐνδιαίτημα ἂν ὄχι τρυφῆς και ραστώνης, τουλάχιστον ἓνας χῶρος οἰκειότητας ὅπου τὸ λίγο και τὸ πολὺ θὰ βρίσκουν τὴν ἀξία τους και θὰ πλέκουν συχνὰ ὁμορφες συζητήσεις.

Ἐνα ἀπο τὰ ἐπικίνδυνα ἀστεῖα πού συνειδητοποιήσαμε τὰ τελευταῖα χρόνια και τὰ ἀντιμετωπίζουμε με ἀληθινὸ πένθος εἶναι —τί ἄλλο;— ἡ ἡλικία, πού ἔχει κάνει ἄνω κάτω τὸν κύκλο μας και (ἐξαιρουμένων τῶν ἀληθινῶν νεκρῶν) παραμένουμε γερο-ἔφηβοι πού παίζουν ἓνα θέατρο ὀψιμης ὀξύτητας πού οὐσιαστικὰ δὲν ἀξίζει οὔτε μιὰ δεκάρα.

Στὸ βιβλίο πού ἐτοιμάζω τώρα, σχολιάζω τὰ περὶ ἑαυτοῦ ἐπειδὴ ἀκριβῶς δὲν ξέρω τί ἀκριβῶς εἶναι τὸ ἐγώ, ἡ συνείδηση, ὁ ἑαυτὸς και ὅλα τὰ συμπαρομαρτοῦντα πού τὰ χρησιμοποιοῦμε μὲν, ἀλλὰ ἐλάχιστη γνώση ἔχουμε περὶ τοῦ θέματος.